

نهاد نمایندگے مقام معظم رهبری در
دانشگاهها/مرکز یادگیری
الکترونیکے

[تجوید و آواشناسی / جلسہ چہارم]

همزه وصل — طرق وقف

اهداف درس: آشنایی با

✓ همزه وصل و قطع

✓ ذکر اقسام همزه وصل و چگونگی اداء آن در ابتدای کلمه

• همزه وصل:

تلفظ کلماتی که ابتدای آن‌ها ساکن باشد، مشکل و یا غیر ممکن است، مانند: نُصْرُنِي، هَيْطُ؛ عرب‌ها برای آسانی و امکان پذیر شدن تلفظ چنین کلماتی از الفِ مُتَحَرِّكِي به نام همزه وصل کمک می‌گیرند.
نصرنی: أَنْصِرْنِي
(صل) یعنی وصل کن

• همزه قطع:

در ابتدا و وسط کلام خوانده می‌شود، مانند: $\text{أَنْزَلْنَاهُ} \text{—} \text{إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ}$: همزه انزلنا در هر دو حالت خوانده میشود.

• نحوه تشخیص حرکت همزه وصل در ابتهابه کلمات

در حروف: تنها الف «ال» تعریف مانند: سوء الدار

در اسم: فقط در ده اسم که عبارتند از: اسم، است، ابن (پسر)، ابنة (دختر)، انهم، امرؤ، امرأة (و همچنین تشبیه آن‌ها)، اثنان، اثنتان و ایمن

در فعل: باقی کلمات قرآن که دارای همزه وصل میباشند فعل هستند.

پس از همزه وصل فعل اگر علامت اولین حرف متحرک ضمه باشد همزه وصل نیز مضموم خواهد بود و در غیر این صورت مکسور خواهد بود.

مثال همزه وصل افعال و مصدر افعال:

ربّ انصرنی: انصرنی

فیمفتدت: افتدت

قالت تقوا: اتقوا

ربنا غفرلنا: اغفرلنا

علیها فتراء: افتراء

چند نکته:

- ۱- در چند فعل «أفصوا، ابنوا، امشوا، امضوا، اتوا، اهدوا»، همزه وصل آنها در حالت ابتدا، به کسره خوانده می شود چون در اصل، این افعال «أفصوا، ابنيوا، امشيوا، امضيوا، اتيوا، اهدوا» بوده اند.
- ۲- همزه ساکنه در کلمات «اتوا، اتوني، اتيا، انت، اذن» در صورت وصل به ما قبل به «همزه» و در صورت ابتدا به کلمه، با «ياء مدی» خوانده می شود، بدین ترتیب: «اتوا، اتوني، اتيا، ايت، ايدن»

۳- همزه ساکنه در کلمه «أُوْتُمِنَ» نیز در صورت وصل به ما قبل به «همزه»، و در صورت ابتدا به کلمه، با «واو مدّی» «أُوْتُمِنَ» خوانده می شود .

* * * * *

طرق وقف

باب وقف و ابتدا از مباحث مهم کلام الله مجید است چراکه قاری قرآن علاوه بر رعایت قواعد و احکام تجویدی باید قادر به تشخیص محل مناسب وقف و ابتدا در آیات کتاب الهی باشد.

تعریف وقف: در لغت به معنای سکون، از حرکت باز ماندن یا بازداشتن و در اصطلاح قرائت عبارت است از قطع صوت در هنگام قرائت همراه با تجدید نفس و سپس ادامه قرائت.

طرق وقف در آخر کلمات:

۱. ابدال

۲. اسکان

وقف ابدال: کلمه ابدال در لغت به معنی تبدیل کردن، دگرگون نمودن و در مبحث وقف و ابتدا عبارت است از تبدیل حرف آخر کلمه به حرفی دیگر در هنگام وقف

موارد وقف ابدال:

- وقف بر (هَ ؤ) : وقتی حرف آخر کلمه ای تاء تأنیث باشد به هاء ساکنه تبدیل می شود .
مانند :

رَحْمَةً _____ رَحْمَةً ،

نعمه _____ نعمه ،

حياة _____ حياه ،

التوراه _____ التوراه،

الصَّلوة _____ الصَّلوة

تقاء _____ تقاه

- وقف بر تنوین نصب: وقتی حرف آخر کلمه دارای تنوین نصب (_____) باشد، به الف مدی تبدیل می شود. مانند:

حساباً _____ حساباً

هدى _____ هدى

ماء _____ ماء

وقف اسکان یعنی ساکن کردن حرف آخر کلمه هنگام وقف؛ در حرکت حرف آخر کلمه غیر از تنوین نصب، بقیه حرکات و تنوین ها هنگام وقف تبدیل به حرف ساکن می شوند.
مانند:

مقاعد _____ مقاعد

کُتِبَ _____ کُتِبَ

یومٌ — یوم

هُوَ — هو

هِيَ — هی

نَفْسٍ — نفس

بصیرٌ — بصیر

تبعاً کلماتی که حرف آخرشان ساکن است یا به حرف مدی ختم میشوند بدون تغییر وقف میشوند.

وقف بر هفت کلمه در قرآن:

در هفت کلمه ذیل حرف مفتوح کلمه هنگام وقف بر خلاف قاعده اسکان با الف مدی خوانده میشود:

انا (هر جای قرآن) - لکن (کَهِفَ ۳۸) - الذنون، الرسول، السبیل (احزاب ۱۰ - ۶۶ ۶۷)، قواریر (اولین مورد

آیه ۱۵ سوره دهر) سلاسل (دهر آیه ۳)

هرگاه این کلمات را به کلمه بعد وصل کردیم مفتوح و اگر وقف شد به الف ختم میشود.

انا_ لکنَا_ الذنونَا_ الرسولَا_ السبیلَا_ قواریرَا_ سلاسلَا (سلاسل هم میشود به قائده ابدال)

